

دانشگاه ارومیه

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

گروه مدیریت ورزشی

پایان نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی

موضوع: مقایسه اماکن ورزشی با استانداردهای ملی ورزش معلولین در شهرستان ارومیه

اساتید راهنما:

دکتر میر حسن سید عامری

دکتر سید محمد کاشف

اساتید داور:

دکتر نرمین غنی زاده

دکتر مهرداد محرم زاده

تنظیم و نگارش:

هیوا خضری

شهریور ۱۳۹۳

حق چاپ برای دانشگاه ارومیه محفوظ است

"تقدیم به"

پدر و مادرم

پیشکده ش به دایکم نوری دو چاوم

هر تو بوی له ژیان هیز و هه‌ناوم

تقدیر و سپاس از اساتید محترم

الهی: دل خوشم که الهی گویم، الهی: که الله گفت و لبیک نشنید، الهی: حق محمد و آل محمد بر ما عظیم است
"اللهم صل علی محمد و آل محمد"، الهی: نعمت ارشادم عطا فرموده ای، توفیق شکر آن را هم مرحمت فرما .

بر خود لازم می دانم از راهنمایی ها و مشاوره ها و زحمات اساتید گرانقدر این پژوهش آقای دکتر سید محمد کاشف و آقای دکتر میر حسن سید عامری نهایت تقدیر و تشکر را داشته باشم.

از اساتید محترم آقای دکتر مهرداد محرمزاده و دکتر نرمین غنیزاده که مسئولیت خطیر داوری پایان نامه را بر عهده داشتند،

و در پایان از همه ی کسانی که به هر نحو ممکن در اجرای تمامی مراحل پژوهش بنده را یاری نمودند کمال تشکر و سپاس را دارم .

هیوا خضری

شهریور ۱۳۹۳

چکیده:

هدف از انجام پژوهش حاضر، مقایسه اماکن ورزشی سرپوشیده با استانداردهای ملی ورزش معلولین در شهرستان ارومیه بود. تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی تحلیلی از نوع مقایسه‌ای و از نظر نوع جمع آوری داده‌ها، میدانی است. جامعه و نمونه آماری این تحقیق شامل تمامی سالن‌های ورزشی سرپوشیده مورد بهره‌برداری اداره تربیت‌بدنی شهرستان ارومیه است. برای جمع آوری اطلاعات و آمار مورد نیاز از چک لیست استفاده شد. این چک لیست توسط محقق از قوانین سازمان نظام مهندسی و بخش‌نامه‌های مجمع عمومی سازمان ملل تهیه گردید. و استانداردهای ویژه معلولین مصوب در سازمان نظام مهندسی و بخش‌نامه‌های سازمان ملل به صورت سوالات سه ارزی جهت بررسی در چک لیست بیان شدند و روایی صوری و محتوایی آن با توجه به قانون بودن استانداردها نیاز به بررسی ندارد. برای توصیف اطلاعات از آمار توصیفی، همچنین به دلیل اینکه مقیاس مورد استفاده در متغیرهای این تحقیق سه ارزی و مقایسه آن با استاندارد یعنی همان بهترین وضعیت ممکن بود از آزمون تی تک نمونه ای استفاده گردید. یافته‌های تحقیق نشان داد که در شهرستان ارومیه ۲۱ سالن ورزشی سرپوشیده زیر نظر اداره ورزش و جوانان مشغول به کار می‌باشند. نتایج تحقیق نشان داد که: ۱- بین شاخص بهداشتی و استانداردها رابطه معنادار می‌باشد. ۲- بین شاخص ورودی‌ها و استانداردها رابطه معنادار می‌باشد. ۳- بین شاخص رمپ‌ها و استانداردها رابطه معنادار نمی‌باشد. ۴- بین شاخص بازشوها و استانداردها رابطه معنادار می‌باشد. ۵- بین شاخص جایگاه تماشاگران و استانداردها رابطه معنادار نمی‌باشد. ۶- بین شاخص دوش‌ها و استانداردها رابطه معنادار نمی‌باشد. ۷- بین شاخص رختکن‌ها و استانداردها رابطه معنادار نمی‌باشد. ۸- بین شاخص فنی و استانداردها رابطه معنادار نمی‌باشد.

کلید واژگان: اماکن ورزشی ، معلولین ، استاندارد ملی ورزش معلولین ، ارومیه

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه.....	۱
۲-۱ تشریح موضوع و بیان مسأله.....	۳
۳-۱ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق.....	۵
۴-۱ فرضیه‌های تحقیق.....	۶
۵-۱ سوالات تحقیق.....	۷
۶-۱ تبیین متغیرهای تحقیق.....	۸
۷-۱ اهداف تحقیق.....	۸
۱-۷-۱ هدف کلی.....	۸
۲-۷-۱ اهداف کاربردی تحقیق.....	۸
۸-۱ تعریف واژه‌های اختصاصی تحقیق.....	۸
۱-۸-۱ تعاریف مفهومی.....	۸
۱-۱-۸-۱ اماکن ورزشی سرپوشیده:.....	۸
۲-۱-۸-۱ استانداردهای ملی:.....	۹
۳-۱-۸-۱ معلولین.....	۹
۴-۱-۸-۱ ورزش معلولین.....	۹
۲-۸-۱ تعاریف عملیاتی.....	۱۰

- ۱-۲-۸-۱ اماکن ورزشی : ۱۰
- ۲-۲-۸-۱ ورزش معلولین : ۱۰
- ۳-۲-۸-۱ استانداردهای ویژه معلولین ۱۰

فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق

- ۱-۲ مقدمه ۱۱
- ۲-۲ مبانی نظری تحقیق ۱۲
- ۱-۲-۲ تاریخچه اماکن ورزشی ۱۲
- ۲-۲-۲ تاریخچه ورزش معلولین ۱۳
- ۳-۲-۲ روند تاریخی مناسب سازی برای معلولین ۱۵
- ۴-۲-۲ معلولیت و ناتوانی ۱۶
- ۱-۴-۲-۲ معلولیت ۱۶
- ۲-۴-۲-۲ ناتوانی ۱۶
- ۳-۴-۲-۲ اماکن ورزشی ۱۶
- ۵-۲-۲ اهمیت ورزش معلولین ۱۷
- ۶-۲-۲ تقسیم بندی کلی اماکن ورزشی ۱۷
- ۷-۲-۲ طراحی اماکن ورزشی ۱۸
- ۱-۷-۲-۲ ویژگی های کلی اماکن ورزشی ۱۸
- ۲-۷-۲-۲ ارتباطات مکانی ۱۸
- ۳-۷-۲-۲ کنترل ترافیک در سالن های ورزشی ۱۹
- ۴-۷-۲-۲ اماکن آموزشی در سالن های ورزشی ۱۹

۲۰	کف پوشهای ورزشی ۵-۷-۲-۲
۲۱	دیوار و سقف در سالن های ورزشی ۶-۷-۲-۲
۲۱	عایق بندی صوتی و الکتریکی در سالن های ورزشی ۷-۷-۲-۲
۲۲	روشنایی سالن های ورزشی ۸-۷-۲-۲
۲۳	سیستم ارتباطی بین بخش ها ۹-۷-۲-۲
۲۴	اماکن ورزشی و خطرات آنها ۱۰-۷-۲-۲
۲۴	استانداردهای ویژه معلولین ۸-۲-۲
۲۴	ایستگاه های اتوبوس ۱- ۸-۲-۲
۲۵	توقفگاه های وسایل نقلیه ۲- ۸-۲-۲
۲۵	محل عبور عابر پیاده در سواره رو ۳- ۸-۲-۲
۲۶	پل های ارتباطی بین پیاده رو و سواره رو ۴- ۸-۲-۲
۲۶	استانداردهای اماکن ورزشی معلولین ۹-۲-۲
۲۷	سطوح شیب دار ۵- ۹-۲-۲
۲۷	پله ها ۶- ۹-۲-۲
۲۸	ضوابط مربوط به سرویس های بهداشتی ۷- ۹-۲-۲
۲۹	ضوابط مربوط به رختکن ها و دوش ها ۸- ۹-۲-۲
۳۰	فضاهای عمومی و تسهیلات رفاهی ۹- ۹-۲-۲
۳۰	مشخصات و ضوابط کلی طراحی استخرهای ورزشی برای جانبازان و معلولین ۱۰-۹-۲-۲
۳۰	وجود محل ویژه در بین تماشاگران ۱۱- ۹-۲-۲
۳۱	رمپ ها ۱۲-۹-۲-۲
۳۲	ورودی اصلی ساختمان ۱۳- ۹-۲-۲

۳۲	۱۴-۹-۲-۲ درب‌های بیرونی
۳۳	۱۵-۹-۲-۲ تجهیزات درب‌ها
۳۴	۱۶-۹-۲-۲ رختکن
۳۵	۱۷-۹-۲-۲ طرح‌بندی رختکن
۳۵	۱۸-۹-۲-۲ دوش‌ها
۳۶	۱-۱۸-۹-۲-۲ تمهیدات ویژه حمام
۳۷	۲-۱۸-۹-۲-۲ میله و صندلی حمام
۳۸	۳-۱۸-۹-۲-۲ جالباسی حمام
۳۹	۴-۱۸-۹-۲-۲ دستشویی حمام
۴۰	۱۹-۹-۲-۲ تعداد و فاصله سرویس بهداشتی
۴۰	۲۰-۹-۲-۲ سکوی‌های تماشاگران
۴۱	۲۱-۹-۲-۲ سطوح کف
۴۲	۳-۲ پیشینه تحقیقات انجام‌شده
۴۲	۱-۳-۲ تحقیقات داخل کشور
۴۵	۲-۳-۲ تحقیقات خارجی
۴۷	۴-۲ خلاصه فصل

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۴۸	۱-۳ مقدمه
۴۸	۲-۳ روش تحقیق
۴۹	۳-۳ مراحل انجام پژوهش

۴۹۹	۴-۳ جامعه آماری تحقیق
۴۹	۵-۳ نمونه آماری تحقیق
۵۰	۶-۳ قلمرو مکانی و زمانی تحقیق
۵۰	۷-۳ ابزار و روش جمع‌آوری داده‌ها
۵۰	۱-۷-۳ روایی ابزار اندازه‌گیری
۵۱	۲-۷-۳ پایایی ابزار اندازه‌گیری
۵۱	۸-۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۵۲۲	۹-۳ محدودیت‌های تحقیق
۵۲۲	۱-۹-۳ محدودیت قابل کنترل
۵۲۲	۲-۹-۳ محدودیت غیرقابل کنترل
۵۲	۱۰-۳ خلاصه فصل

فصل چهارم: یافته‌های تحقیق

۵۳	۱-۴ مقدمه
۵۴	۲-۴ وضعیت آمار توصیفی شاخص‌های مورد بررسی
۵۴	۱-۲-۴ آمار توصیفی شاخص بهداشتی
۵۵	۲-۴-۲ آمار توصیفی شاخص ورودی‌ها:
۵۶	۳-۲-۴ آمار توصیفی شاخص رمپ‌ها:
۵۷	۴-۲-۴ آمار توصیفی شاخص بازشوها:
۵۸	۵-۲-۴ آمار توصیفی شاخص جایگاه تماشاگران
۵۹	۶-۲-۴ آمار توصیفی شاخص دوش‌ها:

۶۰	آمار توصیفی شاخص رختکن‌ها: ۷-۲-۴
۶۱	آمار توصیفی شاخص‌های فنی: ۸-۲-۴
۶۲	بررسی تی تک نمونه‌ای شاخص‌های مورد بررسی ۳-۴
۶۲	تی تک نمونه‌ای شاخص بهداشتی: ۱-۳-۴
۶۴	تی تک نمونه‌ای شاخص ورودی‌ها: ۲-۳-۴
۶۵	تی تک نمونه‌ای شاخص رمپ‌ها: ۳-۳-۴
۶۷	تی تک نمونه‌ای شاخص بازشوها: ۴-۳-۴
۶۸	تی تک نمونه‌ای شاخص جایگاه تماشاگران: ۵-۳-۴
۷۰	تی تک نمونه‌ای شاخص دوش‌ها: ۶-۳-۴
۷۲	تی تک نمونه‌ای شاخص رختکن‌ها: ۷-۳-۴
۷۴	تی تک نمونه‌ای شاخص‌های فنی: ۸-۳-۴
۷۵	رتبه بندی شاخص‌ها با استفاده از آزمون فریدمن ۴-۴
۷۶	خلاصه فصل ۵-۴

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۷۸	مقدمه ۱-۵
۷۸۸	نحوه شکل‌گیری سؤال‌ها و فرضیه‌های تحقیق ۲-۵
۷۹	روش‌شناختی پژوهش ۳-۵
۷۹	خلاصه نتایج حاصل از پژوهش و بحث و نتیجه‌گیری ۴-۵
۸۴	پیشنهادات ۵-۵
۸۴	۱-۵-۵- پیشنهادات نظری حاصل از تحقیق

۵-۵-۲- پیشنهادات کاربردی حاصل از تحقیق ۸۵

۵-۵-۳- پیشنهادات برای سایر محققان ۸۵

فهرست منابع

منابع داخلی ۸۷

منابع خارجی ۹۲

چکیده انگلیسی ۱۰۲

فهرست جداول

جدول ۱-۳ پایایی چک لیست و ابعاد آن ۵۱

جدول ۱-۴ آمار توصیفی شاخص بهداشتی ۵۴

جدول ۲-۴ آمار توصیفی شاخص ورودی ها ۵۵

جدول ۳-۴ آمار توصیفی شاخص رمپ ها ۵۶

جدول ۴-۴ آمار توصیفی شاخص بازشوها ۵۷

جدول ۵-۴ آمار توصیفی شاخص جایگاه تماشاگران ۵۸

جدول ۶-۴ آمار توصیفی شاخص دوش ها ۵۹

- جدول ۴-۷: آمار توصیفی شاخص رختکن‌ها ۶۰
- جدول ۴-۸: آمار توصیفی شاخص فنی ۶۱
- جدول ۴-۹: تی تک نمونه ای شاخص بهداشتی ۶۲
- جدول ۴-۱۰: تی تک نمونه‌ای سوالات شاخص بهداشتی ۶۳
- جدول ۴-۱۱: تی تک نمونه ای شاخص ورودی‌ها ۶۴
- جدول ۴-۱۲: تی تک نمونه‌ای سوالات شاخص ورودی‌ها ۶۴
- جدول ۴-۱۳: تی تک نمونه ای شاخص رمپ‌ها ۶۵
- جدول ۴-۱۴: تی تک نمونه‌ای سوالات شاخص رمپ‌ها ۶۶
- جدول ۴-۱۵: تی تک نمونه ای شاخص بازشوها ۶۷
- جدول ۴-۱۶: تی تک نمونه‌ای سوالات شاخص بازشوها ۶۷
- جدول ۴-۱۷: تی تک نمونه ای شاخص جایگاه تماشاگران ۶۸
- جدول ۴-۱۸: تی تک نمونه‌ای سوالات شاخص جایگاه تماشاگران ۶۹
- جدول ۴-۱۹: تی تک نمونه ای شاخص دوش‌ها ۷۰
- جدول ۴-۲۰: تی تک نمونه‌ای سوالات شاخص دوش‌ها ۷۱
- جدول ۴-۲۱: تی تک نمونه ای شاخص رختکن‌ها ۷۲
- جدول ۴-۲۲: تی تک نمونه‌ای سوالات شاخص رختکن‌ها ۷۳
- جدول ۴-۲۳: تی تک نمونه‌ای شاخص فنی ۷۴
- جدول ۴-۲۴: تی تک نمونه‌ای سوالات شاخص فنی ۷۴
- جدول ۴-۱۷: رتبه بندی شاخص‌ها ۷۵

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۴ درصد فراوانی شاخص بهداشتی ۵۴
- نمودار ۳-۴ درصد فراوانی شاخص رمپ‌ها ۵۶۵
- نمودار ۴-۴ درصد فراوانی شاخص بازشوها ۵۷۶
- نمودار ۵-۴ درصد فراوانی شاخص جایگاه تماشاگران ۵۸۷
- نمودار ۶-۴ درصد فراوانی شاخص دوش‌ها ۵۹۸
- نمودار ۷-۴ درصد فراوانی شاخص رختکن‌ها ۵۹
- نمودار ۸-۴ درصد فراوانی شاخص فنی ۶۱۰
- نمودار ۹-۴ نمودار مستطیلی شاخص‌ها ۶۱

فهرست اشکال

- شکل ۱-۲ گذرگاه عابر ویژه معلولین ۲۵
- شکل ۲-۲ محل پیاده شدن ویژه معلولین ۲۵
- شکل ۲-۳ (الف، ب، ج) محل عبور عابرین پیاده با رنگ ویژه و دارای برجستگی ۲۶
- شکل ۲-۴ سطح شیب دار فاقد استاندارد ۲۷
- شکل ۲-۵ تصویر قوانین مربوط به استاندارد روشویی معلولین ۲۹

فهرست ضمایم

ضمیمه (الف) چک لیست بررسی استانداردهای ورزش معلولین در اماکن ورزشی ۹۴

ضمیمه (ب) جداول آمار توصیفی شاخص‌ها ۱۰۰

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

بنوی آدم اعضای یکدیگرند
 که در آفرینش ز یک گوهرند
 چو عضوی بـدرد آورد روزگار
 دگر عضوها را نماند قرار
 تو کز محنت دیگران بی غمی
 نشاید که نامنت نهند آدمی

سالیانه تعدادی از مردم جهان بنا به علل روانی یا اختلالات جسمی دچار ناتوانی‌های گوناگون می‌شوند. این افراد نیز خواهان برخورداری از حقوق و مزایایی هستند، که دیگران از آن بهره‌مندند، ولی متأسفانه اغلب آنان با موانعی روبرو هستند که ساخته دست بشر بوده و در نتیجه از حضور فعالانه در زندگی روزمره باز می‌مانند که همین امر سبب بروز مشکلات روانی در این افراد می‌شود. در پی جنگ تحمیلی، کشور ما نیز با تعداد بیشماری از معلولان جنگی روبرو شد. گروهی که تا پیش از جنگ، حضوری فعالانه در جریان روزمره زندگی داشته ولی اکنون دیگر حتی قادر به انجام بسیاری از فعالیت‌های گذشته خویش نمی‌باشند. در کنار این افراد، کودکان، سالخورده‌گان، زنان باردار و بیمارانی که به طور موقت دچار معلولیت می‌باشند نیز قرار دارند؛ لذا تعداد قابل توجهی از مردم کشورمان را اینگونه افراد تشکیل می‌دهند. بنابراین تا زمانی که معلولان به عنوان انسان‌هایی فعال در سطح جامعه مطرح و پذیرفته نشده‌اند، جامعه همچنین نمی‌تواند نیازهای آن‌ها را درک کرده و در تأمین این نیازها بکوشد. ورزش از جمله فعالیت‌هایی است که می‌تواند معلولان را به جامعه معرفی کرده و نیازها و موقعیت کنونی و آینده آنان را بیان نماید. این قشر از جامعه، نیازمند استفاده از محیط زیست و تردد در اماکن اجتماعی، تفریحی و ورزشی می‌باشند تا بتوانند احتیاجات روزمره خود را برآورده سازند، لیکن بر اثر نامناسب بودن طراحی ساختمانی این مراکز، اکثریت این افراد نمی‌توانند از آن‌ها بهره ببرند و به نوعی موجبات انزوا و گوشه‌گیری این افراد فراهم شده، لذا

مناسب‌سازی سطح عبور و مرور، کیفیت دسترسی به اماکن و مراکز مختلف و نیز اصلاح ساختار و معماری این مراکز، برای جانبازان و معلولین کشور در راه رسیدن به استقلال فردی و اجتماعی‌شان، مقدم بر هر خدمت دیگری می‌باشد (بازوند، ۱۳۸۸).

اهداف عمومی ورزش با معلولان همان اهدافی است که در ورزش با غیر معلولان نیز دنبال می‌شود (فراهانی، ۱۳۹۰). شرط لازم برای حضور معلولین در ورزش، فراهم بودن زمینه حضور آنها در اماکن ورزشی می‌باشد.

از طرفی ورزش و تربیت‌بدنی به دلیل ماهیت میان‌رشته‌ای دارای ویژگی‌ها و ابعاد تخصصی می‌باشد که نه تنها در تأمین بهداشت جسمانی و روانی، تندرستی، تأمین نشاط، شادابی، گسترش اخلاق، ارزش‌ها و روحیه ورزشکاری مؤثر است، بلکه خواص و اثرات علمی و مثبت آن در ابعاد گوناگون فرهنگی و اجتماعی بسیار چشمگیر است (مک‌گراند، ۲۰۰۴).

با پیشرفت تکنولوژی و گرایش روز افزون مردم جهان نسبت به زندگی شهری و تحرک‌پذیری کمتر، مراکز-ورزشی، از جمله اماکن ورزشی خصوصی و دولتی در صدد برآمدند، خلاء موجود را با تمرینات و فعالیت‌های ورزشی پر کنند، لذا شاهد توسعه شدید اماکن ورزشی می‌باشیم و طبیعتاً در این راستا هزینه‌های گزافی جهت احداث چنین اماکنی مصرف می‌شود، اما آیا واقعاً همه اماکن ورزشی بر اساس اصول صحیحی، احداث می‌شوند و با مشکلاتی در زمان بهره‌برداری مواجه نمی‌شوند، قاعدتاً پاسخ این سؤال منفی است، چرا که ما همیشه شاهد وجود نواقص و ضعف‌هایی در ساختمان‌های ورزشی و تسهیلات ورزشی آنها حتی در مراکز دولتی بوده‌ایم و آیا تا به حال به این مسأله اقرار کرده‌ایم که چرا باید این طور باشد؟ برای این‌که چنین نواقصی در آینده تکرار نگردد، احداث چنین اماکن نیازمند وجود واحد بسیار حساس برنامه‌ریز و گروه مهندسين مجرب و آگاه و متخصصین تربیت‌بدنی که کاملاً به نیازهای موجود در فضاهای ورزشی سرپوشیده آگاهی دارند، می‌باشد و یکی از موارد بسیار مهم در این مباحث، ایمنی اماکن ورزشی است چرا که ارتباط مستقیمی با آسیب‌های ورزشی، خطرات و خسارت‌های اماکن ورزشی و رضایت والدین جهت شرکت فرزندان آنها در ورزش وجود دارد، لذا کیفیت و کمیت فضاهای ورزشی که ساخته می‌شود منعکس‌کننده دانش و تعهد ما نسبت به آینده است هرگونه اشتباه و سهل-انگاری در طراحی، ساخت و نگهداری باعث اتلاف سرمایه‌های ملی خواهد شد و از همه مهم‌تر تحرک و تفریحات-سالم را از نسل آینده خواهد گرفت (محرّم زاده، ۱۳۸۴).

تأمین شرایط زندگی از مهم‌ترین عوامل جذب معلولین به شمار می‌رود (تاج‌الدینی و موسوی، ۱۳۸۵).

۱-۲ تشریح موضوع و بیان مسأله

رکن اصلی هر جامعه ای افراد تشکیل دهنده آن هستند با هر وضعیت و هر شرایطی که دارند. ارزش همه در پیشگاه حق تعالی از لحاظ حقوق انسانی یکی است و در بیانیه های حقوق بشری هم به حقوق برابر و مساوی انسانها فارغ از جنس، نژاد، رنگ، شرایط فیزیکی و... به طور مکرر و با تأکید فراوان اشاره شده است. در راستای فراهم کردن شرایط برابر و مساوی یا حداقل شرایط منصفانه و عادلانه برای معلولین فیزیکی و ذهنی در قطعنامه های ۲۰/۹۵ و ۲۰/۸۵ و... سال ۱۹۹۳ استانداردهای ویژه معلولین برای رعایت کردن در امور ساختمان سازی و ساخت اماکن وضع شده است تا معلولین عزیز هم مثل بقیه جامعه بتوانند از اماکن موجود در جامعه اعم از ورزشی و غیر ورزشی استفاده کنند و حق برابر برای استفاده و حضور در جامعه را داشته باشند.

اماکن و تأسیسات ورزشی برای تمامی افراد طراحی شده و به نوعی تمامی افراد باید از آن استفاده کنند و از حق طبیعی خود بهره گیرند. حقوق بشر حقوقی است که افراد صرف نظر از رنگ، نژاد، جنس، قومیت و عقیده و فقط به دلیل انسان بودن به دست آورده اند و همان طور که می دانیم در دین مبین اسلام تأکید بسیاری به برابری افراد شده است. در واقع بشر به محض تولد و حتی در دوران جنینی صاحب این حقوق می شود و کسی آنها را به او اعطا نمی کند و قانونگذار صرفاً به آنها جنبه عینی داده و ضمانت اجرا می یابد. اما ناگفته م شخص است که شرایط همیشه بدین شکل نیست و گروه هایی از افراد مثل زنان، اقلیتها و جانبازان همواره به خاطر شرایط موقعیتی که دارند از دستیابی کامل به حقوق شان محروم مانده اند. قوانین و معیارهایی توسط ارگان های ملی و بین المللی مربوطه در زمینه های مختلفی چون معماری، اماکن ورزشی، شهر سازی و... راجع به معلولین تدوین شده است. این معیارها باید در زندگی واقعی معلولین نمود عینی داشته باشد و آنها اثر این قوانین را در برنامه های اجرایی و طراحی های معماری و به عبارتی روان بودن طرحها از نظر دسترسی و غیره مشاهده کنند. معلولیت عارضه ای طبیعی و اجتماعی است که در جوامع مختلف به صورت های گوناگون دیده می شود. آمار نشان می دهد که در صد قابل توجهی از افراد هر جامعه را معلولین تشکیل می دهند. امروزه با پیشرفت های زیادی که در علوم مختلف از جمله پزشکی، روانشناسی، جامعه شناسی و تربیت بدنی به وجود آمده است، سعی می شود هر چه بیشتر به این گونه افراد کمک شود تا بتوانند به طور مستقل تر و بدون کمک دیگران و نیز بدون اینکه خود را سربار جامعه احساس کنند و یا منزوی باشند به زندگی عادی خود بپردازند. تدابیری که به این منظور از طرف ارگان های مختلف به عمل می آید بیشتر در زمینه فراهم آوردن امکاناتی از قبیل مسکن مناسب با وضع معلول، شغل مناسب، وسیله حمل و نقل، وسایل آموزشی و کمک آموزشی مناسب، گذراندن اوقات فراغت و... است. یکی از ضروری ترین روشهای گذراندن اوقات فراغت معلولین که باید به آن توجه زیادی کرد، پرداختن به ورزش است. ورزش به عنوان یک وسیله حرکتی درمانی برای کلیه معلولین امری ضروری است، به طوری که گفته می شود اگر ورزش برای افراد غیر معلول مستحب است برای معلولین واجب می باشد، زیرا افراد غیر معلول از طریق انجام

حرکات روزمره نیازهای حرکتی خود را کم و بیش برطرف می‌کنند، اما معلولین عموماً در معرض کم‌ترکی طبیعی هستند و این خطر وجود دارد که در اثر کم‌ترکی، کارایی قسمت سالم اندام خود را نیز رفته‌رفته از دست بدهند و آن اندام نیز دچار ضایعه شود. به وسیله ورزش می‌توان از افزایش ضایعات و توسعه آنها جلوگیری به عمل آورد. همان‌طور که گفته شد، ورزش برای معلولین امری ضروری و حیاتی است که باید با هدف و به‌طور صحیح انجام گیرد و با توجه به شرایط انفرادی هر معلول انتخاب شود. اما اینکه معلولین را فقط با ذکر نکات مفید ورزش به انجام آن تشویق نماییم کافی نیست، بلکه باید عملاً امکاناتی در اختیار آنها قرار داد تا آنها قادر شوند به سهولت به ورزش مورد علاقه خود بپردازند. ولی متأسفانه در تمام دنیا مشاهده می‌شود که تعداد کمی از معلولین به‌طور مرتب به ورزش کردن می‌پردازند. علت این امر را در چه چیز می‌توان یافت؟ بدون‌شک یکی از دلایل اساسی عدم وجود اماکن و تأسیسات ورزشی مناسب و ویژه معلولین می‌باشد، که رفع این نقایص می‌تواند کمکی برای به‌وجود آوردن انگیزه ورزش کردن در افراد معلول باشد. دست‌اندرکاران باید با ساخت و ساز اماکن ورزشی مناسب و به تعداد کافی در سراسر کشور و افزایش سطح ایمنی این اماکن و رعایت تمامی اصول مهندسی روز دنیا با الگو برداری از اماکن استاندارد و شناخته شده چون ورزشگاه آشیانه پرنده در پکن که محل برگزاری المپیک و پارا المپیک ۲۰۱۲ بود، شرایط و انگیزه لازم را در افراد معلول جهت روی آوردن به ورزش ایجاد نمایند. اکنون در کشورهای اروپایی اهمیت ویژه‌ای به معلولین داده می‌شود و پیشرفت‌ها و تجربه‌های مفیدی در زمینه ورزش معلولین بدست آمده است. آنچه در ایران مهم است توجه به این پیشرفت‌هاست. با توجه به این که قوانین بین‌المللی ورزش معلولین در تمام دنیا به صورت یکسان وضع شده است، آنچه برای کشور ما ضرورت دارد، توجه به این قوانین به صورت عملی‌تر و واقع‌بینانه‌تر می‌باشد و تغییرات و سامان دادن به مسائل شهری و معماری به صورت کلی و اماکن ورزشی معلولین به صورت خاص است (مهدی‌رستگاری، ۱۳۸۸).

طبق آمار منتشره از سوی سازمان بهداشت جهانی حدود ده درصد از جمعیت کره زمین را افرادی تشکیل می‌دهند که هر یک به نوعی دچار معلولیت می‌باشند که البته این رقم متوسط درصد معلولیت را نشان می‌دهد و این آمار برای کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه متفاوت است (مهدی بابایی اهری، ۱۳۷۳).

و معلولیت عبارت است از هر نوع ناتوانی، ناهنجاری و یا نارسایی که قابل‌معالجه یا برطرف کردن نباشد. به عبارت دیگر معلول کسی است که دارای ناتوانی، ناهنجاری و یا نارسایی باشد که قابل‌معالجه یا برطرف کردن نباشد (مجید جلالی فراهانی، ۱۳۹۰).

معلولین را با توجه به نوع و ماهیت اختلالاتی که بر آنان عارض می‌گردد به سه دسته کلی زیر تقسیم می‌کنند:

۱- معلولین ذهنی: کسانی که به جهاتی مبتلا به نارسایی و یا تأخیر در رشد قوای ذهنی و دماغی شده باشند.